

Nd.

35. Frumvarp

til laga um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annara, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar.

Flutningsm.: Vilmundur Jónsson.

1. Um lækningaleyfi.

1. gr.

Rétt til að fást við lækningar og kalla sig lækna hér á landi hafa þeir einir, sem til þess hafa fengið leyfi heilbrigðisstjórnarinnar.

2. gr.

Þeir eiga rétt á ótakmörkuðu lækningaleyfi og að heita lækna, er lokið hafa prófi við Háskóla Íslands og framhaldsnámi í sjúkrahúsi í fæðingarhjálp og öðru, eftir reglum, er læknadeild háskólans setur og heilbrigðisstjórnin staðfestir, eru íslenzkir ríkisborgarar og hafa ekki verið dæmdir til refsingar fyrir athæfi, er svivirðilegt er að almenningsáliti, hafa ekki verið sviptir lækningaleyfi með dómi eða á annan hátt samkvæmt lögum þessum, enda mæli læknadeildin og landlæknir með leyfisveitingunni.

Læknadeildin eða landlæknir mega ekki mæla með lækningaleyfi til handa þeim, sem eru heilsulausir á þann hátt andlega eða líkamlega, að stafað geti hætta af þeim við læknisstörf, eða þeir fyrir það séu óhæfir eða lítt hæfir til læknisstarfa, eða kunnir að drykkjuskaparóreglu eða eiturfjandanotkun eða hafa kynnt sig að alvarlegu hirðuleysi og ódugnaði í störfum sínum.

3. gr.

Heilbrigðisstjórnin getur veitt mönnum, er eigi hafa tekið próf það eða lokið því námi, er um getur í 2. gr., ótakmarkað lækningaleyfi og þar með rétt til að kalla sig lækna, ef þeir hafa sannað fyrir læknadeild háskólans, að þeir hafi næga kunnáttu og læknadeildin og landlæknir mæla með leyfisveitingunni. Heilbrigðisstjórnin getur einnig veitt mönnum takmarkað lækningaleyfi, svo sem tannlæknum, nuddurum og öðrum, ef þeir hafa til þess næga þekkingu að dómi landlæknis og hann mælir með leyfisveitingunni.

Um meðmæli samkv. þessari grein ber læknadeild og landlækni að gæta hins sama og fram er tekið í síðari málsgr. 2. gr.

4. gr.

Læknisefni, sem ekki hefir að fullu lokið námi eða verið veitt lækningaleyfi, má, ef nauðsyn krefur og landlæknir mælir með því, fela um stundarsakir að gegna læknishéraði sem settum héraðslækni eða staðgöngumanni eða aðstoðarmanni héraðslæknis eða annars læknis, eða öðrum ákveðnum læknisstörfum, og hefir hann þá lækningaleyfi á meðan hann gegnir þeim störfum.

5. gr.

Enginn læknir má kalla sig sérfræðing nema hann hafi fengið til þess leyfi heilbrigðisstjórnarinnar.

Læknadeild háskólans setur reglur um nám sérfræðinga, er heilbrigðisstjórnin staðfestir, og getur enginn fengið leyfi til að kalla sig sérfræðing nema hann sanni fyrir læknadeildinni, að hann hafi lokið slíku námi.

Læknir á rétt á leyfi til að kalla sig sérfræðing, ef hann sannar fyrir læknadeild háskólans, að hann hafi lokið tilskildu sérfræðinámi og landlæknir mælir með leyfisveitingunni.

II. Um réttindi og skyldur lækna og annara, er lækningaleyfi hafa.

6. gr.

Læknum og hverjum þeim, sem hafa lækningaleyfi, takmarkað sem ótakmarkað, ber að gegna störfum sínum með árvekni, halda þekkingu sinni sem bezt við, fara nákvæmlega eftir henni og gæta fyllstu samvirkusemi í hverju einu, þar á meðal í því að baka ekki sjúklingum sínum eða aðstandendum þeirra óþarfan kostnað, svo sem með óhóflegri lyfjanotkun, óþörfum vitjunum eða aðgerðum, ónauðsynlegri aðstoð o. s. frv.

7. gr.

Læknar eru skyldir til að láta hinu opinbera í té vottorð um sjúklinga, er þeir hafa eða hafa haft undir höndum, er slíkra vottorða er almennt krafizt vegna viðskipta sjúklinganna við hið opinbera, vegna fátækrahjálpar, styrkveitinga, trygginga eða þess háttar, og ber þeim að fara nákvæmlega eftir öllum fyrirmælum um gerð vottorðanna. Sama skylda hvílir á sjúkrahúsum og öðrum tilsvarendi stofnunum. Nú þykir lækni ástæða til vegna ákvæða 10. gr., og má hann þá senda vottorðið landlækni einum sem trúnaðarmál.

Til allra vottorða og umsagna, er læknir gefur út sem læknir, ber honum að vanda sem bezt og segja það eitt, er hann veit sönnur á, hvort sem vottorðin eða umsagnirnar eiga að vera til leiðbeiningar hinu opinbera eða öðrum.

8. gr.

Sérhverjum lækni, öðrum en þeim, sem fyrir elli sakir eða sjúkdóms er hættur störfum, ber í skyndilegum sjúkdóms- eða hættutilfellum, ef hann er nærstaddur og til hans leitað — og ekki því alvarlegri forföll banna — að veita hina fyrstu nauðsynlegu læknishjálpar, unz til annarar hjálpar hefir náðst.

9. gr.

Sérhver læknir, sem stundar almennar lækningar í kaupstað eða kauptúni og hefir opna lækningastofu í því skyni, er skyldur til, einnig þó að hann sé ekki embættislæknir, að gegna aðkallandi sjúkravitjunum í kaupstaðnum eða kauptúninu, hvenær sem eftir því er leitað, nema hann sé hindraður af öðrum meira aðkallandi læknisstörfum eða öðrum alvarlegum forföllum.

Nú tekur læknir í kaupstað eða kauptúni þátt í félagsskap um, að læknavörður sé til taks til að gegna sjúkravitjunum innan kaupstaðarins eða kauptúnsins, enda sé vörðurinn fullnægjandi að dómi landlæknis, og er læknirinn þá ekki skyldur til að gegna læknisvitjunum þann tíma, er vörðurinn situr, sbr. þó 8. gr.

10. gr.

Sérhverjum lækni ber að gæta fyllstu þagmælsku um öll einkamál, er hann kann að komast að sem læknir, nema lög bjóði annað eða hann viti

sönnur á, að brýn nauðsyn annara krefji, enda láti hann þá ekki uppi annað eða meira en minnst verður komið af með til að afstýra hættu.

Um slík einkamál verður læknir ekki leiddur sem vitni í réttarmálum gegn vilja þess, er einkamálið varðar, nema ætla megi, að úrslit málsins velti á vitnisburðinum, enda sé málið þýðingarmikið fyrir málsaðila eða þjóðfélagið.

Nú er lækni gert að bera vitni í silkum málum, og skal það þá jafnan gerast fyrir luktum dyrum.

Ákvæði þessarar greinar ná einnig til þeirra, sem hafa takmarkað lækningaleyfi, svo og til yfirsetukvenna og aðstoðarfólks lækna við læknisstörf.

11. gr.

Nú verður læknir þess vísari vegna starfsemi sinnar sem læknir, að heilsufari manns er þannig háttað andlega eða líkamlega, að öðrum stafar bein lífshætta af honum eða yfirvofandi heilsutjón, og ber þá lækninum að leitast við að afstýra hættunni með því að snúa sér til viðkomanda sjálfs eða, ef nauðsyn krefur, til heilbrigðisstjórnarinnar.

12. gr.

Læknum eru óheimilar hverskonar auglýsingar um starfsemi sína sem lækna fram yfir látlausar auglýsingar í blöðum, sem birta má í hæsta lagi þrisvar, eða á dyraspjöldum með nafni, lærdómstitli, stöðu, heimilisfangi, síma, viðtalstímum og sérgrein, ef um sérfræðing er að ræða. Læknum og stéttarfélagsskap þeirra ber að vinna á móti því, að eftir þeim séu birt ummæli eða samtöl, eða um þá ritaðar greinar í blöð eða tímarit í auglýsingaskyni, en ef ekki verður komið í veg fyrir það, þá ber þeim eða stéttarfélagi þeirra jafnskjótt að leiðrétta það, sem þar kann að vera ofmælt.

Ákvæði þessarar greinar ná einnig til þeirra, sem hafa takmarkað lækningaleyfi, svo sem tannlækna og nuddara, svo og til yfirsetukvenna og annara tilsvarendi heilbrigðisstarfsmanna.

13. gr.

Um borgun fyrir störf lækna, annara en héraðslækna, fer eftir því, sem um semst milli stéttarfélags þeirra og heilbrigðisstjórnarinnar.

Við þá samninga skal miða við gjaldskrá héraðslækna og föst meðallaun þeirra, og skal samið um þá hundraðstölu til hækkunar á gjaldskránni, sem ætla má að hækki greiðslur fyrir áætlað meðalársstarf læknis um álika upphæð og föst meðallaun héraðslæknis.

Í taxtanum skal ákveða greiðslur fyrir tannlækningar, nuddaþgerðir og aðrar tilsvarendi aðgerðir, sem menn með takmörkuðu lækningaleyfi fremja, og eru þau ákvæði hindandi fyrir tannlækna, nuddara og aðra slíka, en kveðja skal fulltrúa frá stéttarfélagi þeirra til, áður en þeir liðir eru ákveðnir.

Semja má um allt að þriðjungum hærri greiðslur til handa sérfræðingum fyrir störf, er heyra til sérgrein þeirra.

Nú hefir læknir, annar en héraðslæknir, eða tannlæknir eða nuddari eða aðrir með takmörkuðu lækningaleyfi opinbert starf á hendi fyrir ríkið eða

bæjar- eða sveitarfélag og föst laun fyrir það, ekki lægri en meðalhéraðslæknislaun, og ber honum þá að fara eftir gjaldskrá héraðslækna.

Nú nást ekki samningar samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, og semur þá landlæknir gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin staðfestir.

14. gr.

Allir læknar og þeir, sem hafa lækningaleyfi, skulu háðir eftirliti landlæknis. Ber honum að gæta þess, að þeir haldi ákvæði þessara laga, svo og yfirlitt öll ákvæði í heilbrigðislöggjöf landsins. Hann má heimta af þeim þær skýrslur viðvikjandi störfum þeirra og heilbrigðismálum, sem hann telur nauðsynlegar, og að þeir haldi þær bækur, sem eru nauðsynlegar til skýrslugerðarinnar. Má í reglugerð ákveða dagsektir, allt að 5 kr. fyrir hvern dag, er vanrækt er að senda fyrirskipaðar skýrslur, enda fylgi sektunum lögtaksréttur. Um héraðslækna og aðra lækna, sem hafa laun úr ríkissjóði eða frá stofnunum ríkisins, má auk sektanna kveða svo á, er þeir þrátt fyrir áminningu vanrækja að senda fyrirskipaðar skýrslur, að launagreiðslur þeirra verði stöðvaðar, unz skil hafa verið gerð.

Ákvæði þessarar greinar ná einnig til hverskonar sjúkrahúsa og heilbrigðisstofnana, sjúkrasamlaga, heilsu- og slysatryggingarstofnana og annara tilsvarendi, svo og til tannlækna, lyfsala og lyfjabúða, nuddara, yfirsetukvenna og annara heilbrigðisstarfsmanna.

Í reglugerðinni má ennfremur ákveða, að sektir lækna samkv. þessari grein renni í Styrktarsjóð ekkna og munaðarlausra barna íslenskra lækna, en sektir annara heilbrigðisstarfsmanna í tilsvarendi styrktarsjóði þeirra, eftir nánari ákvæðum landlæknis.

III. Um skottulækningar.

15. gr.

Hverskonar skottulækningar eru bannaðar hér á landi.

Það eru skottulækningar:

1. ef sá, sem ekki hefir lækningaleyfi, býðst til að taka sjúklinga til lækninga, gerir sér lækningar að atvinnu, auglýsir sig eða kallar sig lækni, ráðleggur mönnum og afhendir þeim lyf, sem lyfsalar mega ekki selja án lyfseðils, og nær það einnig til lyfsala og aðstoðarfólks þeirra.

2. ef læknir með takmörkuðu lækningaleyfi stundar lækningar fram yfir það, sem leyfi hans er takmarkað við samkvæmt leyfisbréfi hans eða lögum. Nær þetta meðal annars til tannlækna, ef þeir fást við aðrar lækningar en tannlækningar, þar með taldar svæfingar, tannsmíði, ef þeir gefa sig við tannlækningum, nuddara, ef þeir taka fólk til meðferðar án tilvisunar og fyrirsagnar læknis, yfirsetukvenna, ef þær fást við svæfingar eða lyfjagjafir fram yfir það, sem þeim er sérstaklega heimilað, o. s. frv.

3. ef læknir, sem ekki hefir sérfræðingsleyfi, kallar sig, auglýsir sig eða gefur á annan hátt í skyn, að hann sé sérfræðingur, og gildir hið sama um sér-

fræðing, ef hann gefur á sama hátt til kynna, að hann sé sérfræðingur í annari grein en þeirri, sem hann hefir sérfræðingsleyfi fyrir,

4. ef læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefir, ráðleggur eða ávísar eða selur mönnum lyf í þýðingarlausu óhófi eða aðeins til þess að auðga sjálfan sig, eða ef hann ráðleggur mönnum eða framkvæmir að ástæðulausu, nema þá sjálfum sér til ávinnings, lækniaðgerð, annaðhvort við sjúkdómi, sem aðgerðin getur bersýnilega ekki átt við, eða við sjúkdómi, sem engin ástæða er til að gera ráð fyrir, að viðkomandi sé haldinn af,

5. ef læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefir, ávísar til sölu eða selur lyf undir því yfirskeyni, að þau eigi að fara til lækninga, en vitandi, að þau verði notuð í öðru skyni, svo sem til nautnar eða til útsölu í hagnaðarskyni.

6. ef læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefir, lætur frá sér vottorð eða umsögn til þess stílaða að gylla í verzlunarskyni lyf, lækningaáhöld eða matvæli, drykki, nautnalyf eða annað, svo að ætla megi, að fólk fyrir það fái skakkar hugmyndir um gildi lyfjanna, lækningaáhalda, matvælna o. s. frv.

7. ef læknir lánar nafn sitt þeim, sem ekkert lækningaleyfi hefir eða takmarkað lækningaleyfi, í því skyni að fólk blekkist til að halda, að sú lækningastarfsemi, sem þeir hafa með höndum, fari fram eftir ráðleggingum, undir eftirliti eða á ábyrgð læknisins. Sama gildir um þá, sem takmarkað lækningaleyfi hafa, ef þeir lána nafn sitt í tilsvarendi skyni.

16. gr.

Þeim, sem hefir takmarkað lækningaleyfi, er bannað jafnt og þeim, sem ekkert lækningaleyfi hefir, að taka til meðferðar sjúklinga með kynsjúkdóma, berklaveiki, aðra smitandi sjúkdóma eða sjúkdóma, sem sóttthiti fylgir, svo og sjúklinga með krabbamein og önnur æxli.

Nú hefir viðkomandi orðið þetta á vegna ónógrar læknisþekkingar, og nægir það honum ekki til sýknunar.

17. gr.

Lyfja- og lækningaáhaldauglýsingar eru bannaðar hér á landi, einnig læknum og lyfsölum. Nær þetta til auglýsinga í blöðum og timaritum, á sérstökum auglýsingamiðum eða í flugritum og bréfum, á lyfja- og lækningaáhaldaumbúðum, svo og hverskonar annara auglýsingaaðferða, þar með talda ritgerðir, sem til þess eru stílaðar að gylla í verzlunarskyni sérstök lyf eða lækningaáhöld. Á sama hátt eru bannaðar tilsvarendi auglýsingar um lækningakraft drykkja og matvæla, nautnalyfja og annars.

Ennfremur eru bannaðar gyllandi auglýsingar um sjúkrahús og hverskonar heilbrigðisstofnanir fram yfir nafn og stað, hverskonar sjúklingum sé tekið á móti og með hverjum kjörum.

Auglýsingar um lyf, lækningaáhöld, sjúkrahús og heilbrigðisstofnanir eru þó leyfðar í blöðum og timaritum, sem gefin eru út af læknum eingöngu fyrir lækna, svo og í auglýsingabréfum til lækna og á umbúðum lyfja og lækningaáhalda, sem eingöngu koma læknum í hendur.

IV. Um refsingar, sviptingu lækningaleyfis og endurfengið lækningaleyfi.

18. gr.

Brot gegn ákvæðum þessara laga varða sektum, 100—10000 kr., sviptingu lækningaleyfis og fangelsi, nema þyngri refsing liggja við eftir öðrum lögum.

Í sektir skal dæma fyrir minni háttar brot, er ekki telst sannað, að það hafi valdið eða ef það er ekki sérstaklega líklegt til að geta valdið alvarlegu tjóni, hvorki fyrir einstaklinga né þjóðfélagið í heild sinni.

Í hæstu sektir skal dæma, ef um ítrekuð minni háttar brot er að ræða, eða ef sannað telst, að brotið hafi valdið alvarlegu tjóni, eða ef það er sérstaklega líklegt til að geta valdið alvarlegu tjóni fyrir einstaklinga eða þjóðfélagið í heild sinni. Ef lækni, eða sá, sem lækningaleyfi hefir, á í hlut, má þá jafnframt svipta hann lækningaleyfi.

Lækni og þann, sem lækningaleyfi hefir, má ennfremur svipta lækningaleyfi, þó að ekki teljist sannað, að brotið hafi valdið tjóni, ef það er þess eðlis, að það verði að teljast honum sérstaklega ósamboðið, svo sem ef um er að ræða röng og villandi læknisvottorð eða læknisumsagnir að órannsökuðu máli, skottulækningar eða hlutdeild í skottulækningum, lausmælgis um einkamál, sem hann hefir komið að sem lækni, eða alvarlegt hirðuleysi eða ódugnað í störfum sínum.

Í fangelsi má dæma, ef brotið er þess eðlis, að sannað teljist, að líftjón eða varanlegt heilsutjón hafi hlotið af, eða að sérstaklega líklegt teljist, að það geti orðið slíks valdandi eða haft viðtækar hættulegar afleiðingar fyrir þjóðfélagið, og heyra þar meðal annars undir brot á 16. gr.

Lækni og þann, sem hefir lækningaleyfi, skal svipta lækningaleyfi fyrir þau brot, sem dæma má í fangelsi fyrir, eða, ef um ítrekuð brot er að ræða, sem svipta má lækningaleyfi fyrir.

Í fangelsi skal dæma, ef um ítrekuð brot er að ræða, sem dæma má í fangelsi fyrir.

Lækna og aðra, sem með brotum á lögum þessum gera öðrum skaða, svo að sannað teljist, má auk refsinga dæma til sanngjarnra skaðabóta.

Mál út af brotum gegn lögum þessum sæta meðferð almennra lögreglumála.

19. gr.

Ef landlækni verður þess var, að lækni eða sá, sem lækningaleyfi hefir, vanrækir skyldur sínar, fer út fyrir verksvið sitt eða brýtur í bág við fyrir-mæli heilbrigðislags landsins, skal hann áminna hann um að bæta hegðun sína.

Nú kemur áminningin ekki að haldi, eða sé um einhverja óhæfu að ræða viðkomandi læknisstörfum, og ber þá landlækni að kæra málið fyrir heilbrigðisstjórninni. Getur þá heilbrigðisstjórnin úrskurðað, að viðkomandi skuli sviptur lækningaleyfi, en skjóta má hann þeim úrskurði til dómstólanna.

20. gr.

Nú telur landlæknir, að læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefir, hafi sýnt, að hann uppfylli ekki lengur þau skilyrði, sem krafizt var, er hann fékk lækningaleyfi, svo sem vegna bilunar á andlegri eða líkamlegri heilsu, sem gerir hann lítt hæfan, óhæfan eða hættulegan við störf sín, enda verði hann ekki án þess fenginn til að hætta þeim, eða vegna drykkjuskaparóreglu eða eiturlyfjanotkunar, eða vegna þess að hann hafi kynnt sig að alvarlegu hirðuleysi eða ódugnaði i störfum sínum, og skýrir hann þá heilbrigðisstjórninni frá mála-vöxtum. Heilbrigðisstjórnin leitar álitis læknaeildar háskólans, og ef hún fellst á álit landlæknis, má svipta viðkomandi lækningaleyfi.

21. gr.

Læknar og aðrir, sem sviptir hafa verið lækningaleyfi með dómi eða á annan hátt samkvæmt lögum þessum, geta fengið lækningaleyfi á ný, en aðeins samkvæmt ákvæðum 2. og 3. gr.

V. Niðurlags- og bráðabirgðaákvæði.

22. gr.

Ákvæði þessara laga um veitingu lækningaleyfis ná ekki til þeirra, sem lækningarétt hafa eða lækningaleyfi, takmarkað eða ótakmarkað, þegar lögin ganga í gildi. Þeir læknar, sem þá hafa fengið leyfi Læknafélags Íslands til að kalla sig sérfræðinga, halda og áfram því leyfi. Önnur ákvæði þessara laga, þar á meðal ákvæðin um sviptingu lækningaleyfis, ná einnig til þeirra, sem hafa lækningarétt eða lækningaleyfi, takmarkað eða ótakmarkað, þegar lögin ganga í gildi, og á sama hátt og þeir hefðu fengið lækningaleyfi samkvæmt þessum lögum.

23. gr.

Lög nr. 38, 11. júlí 1911, um lækningaleyfi, og lög nr. 36, 14. júní 1929, um viðauka við þau lög, eru úr gildi numin, svo og önnur ákvæði, er brjóta í bág við lög þessi.

Greinargerð.

Íslenzk löggjöf um réttarstöðu lækna og annara, er með lækningar fara í þjóðfélaginu, er mjög ófullkomin og ekki í samræmi við það, sem tíðkast í nálægum löndum. Þetta frumvarp miðar til þess að bæta úr því. Í Danmörku liggur frumvarp fyrir ríkisþinginu, samið af nefnd lækna, lögfræðinga og stjórn-málamanna, eftir mjög rækilegan undirbúning. Hefir það verið haft til nokkurrar hliðsjónar um þau atriði, sem kunnugt er um, að helzt hafa valdið ágreiningi erlendis og vandi hefir þótt úr að ráða, en að öðru leyti er frumvarpið miðað við sérstakar ástæður hér á landi. Eftir að frumvarpið var samið, var það sent læknaeild háskólans og stjórn Læknafélags Íslands, sem gerðu við

það smávegis athugasemdir. Var tekið tillit til þeirra vel flestra. Verður þess getið í athugasemdunum við hinar einstöku greinar, ef ágreiningur er um einstök atriði, sem máli skipta.

Við 1. gr.

Eftir núgildandi lögum eiga allir kandidatar í læknisfræði við Háskóla Íslands rétt á að fást við lækningar hér á landi. Hér er gert ráð fyrir, að þeir öðlist því aðeins þann rétt, að þeir fái til þess sérstakt leyfi heilbrigðisstjórnarinnar. Er það auðsætt, að maður getur lokið sæmilegu prófi og þó haft þá ágalla, að varhugavert sé að veita honum skilyrðislaust réttindi til að stunda lækningar, og er bent á nokkur þau atriði, er til greina geta komið, í niðurlagi 2. gr. Kennarar læknadeildarinnar geta hinsvegar illa tekið tillit til annars en kunnáttu viðkomanda, er þeir úrskurða um það, hvort hann eigi að standast prófið eða ekki, og geta þeir þannig neyðzt til að útskrifa þá menn, sem þeim er ljóst um, að eru ekki læknisréttinda verðugir.

Við 2. og 3. gr.

Í þessum greinum eru ákvæði um veitingu lækningaleyfis, og er leitast við að tryggja það, að enginn fái lækningaleyfi, nema hann hafi til þess næga þekkingu og undirbúning og jafnframt að stjórnarvöld geti ekki beitt hlutdrægni og synjað þeim um lækningaleyfi, sem öll réttindi verðskulda.

Að visu væri tryggilegra, að sömu reglur giltu um veitingu takmarkaðs lækningaleyfis og ótakmarkaðs, og var til þess ætlazt í upphafi. En læknadeildin baðst undan því, að henni væri gert að skipta sér af öðru en hinu ótakmarkaða lækningaleyfi, og var tekið tillit til þess.

Stjórn Læknafélags Íslands vill láta fella aftan af 2. gr. orðin: eða kunnir að drykkjuskaparóreglu o. s. frv. til enda greinarinnar. En með því að hér er meðal annars um að ræða hinn tíðasta löst lækna, drykkjuskapinn, sem sennilega hefir gert og er því miður enn líklegur til að gera meiri skaða en allir aðrir lestir þeirra samanlagðir, þykir ekki rétt að sleppa þessu ákvæði, og er því ætlað að verða hinum ungu mönnum til nokkurrar áminningar og viðvörunar. Í danska frumvarpinu, sem um var getið, er tilsvarendi ákvæði, og er ekki að sjá, að um það hafi orðið neinn ágreiningur.

Við 4. gr.

Það kemur alltaf fyrir við og við, að skortur er á fullgildum læknum, og er þá nauðsynlegt, að bregða megi fyrir sig læknastúdentum til að gegna héraði um stundarsakir o. s. frv.

Við 5. gr.

Ákvæði 5. gr. um sérfræðingana eru tilsvarendi ákvæðum 2. gr. um hina almennu lækna. Sérfræðingunum eru tryggð með þessum lögum (sbr. 13. gr.) sérstök réttindi fram yfir aðra lækna, og er því réttmætt, að það heyri undir heilbrigðisstjórnina að löggilda þá. Um það er heldur enginn ágreiningur. Læknadeildin kys þó að vera laus við að dæma um sérfræðingana og bendir

á stéttarfélag lækna (Læknafélag Íslands) í sinn stað. En það þykir ekki eins vel við eigandi og í ósamræmi við önnur tilsvarandi ákvæði frumvarpsins. Stjórn Læknafélagsins hefir ekkert við greinina að athuga.

Við 6. gr.

Þarf ekki skýringar við.

Við 7. gr.

Það fer meira og meira í vöxt, að hið opinbera þarfnast læknisvottorða vegna styrkveitinga, trygginga o. s. frv., og verður að skylda lækna til að láta nauðsynleg vottorð í té og gera þau þannig úr garði sem krafizt er. Nú getur komið fyrir, að læknir líti svo á, að vottorð, sem af honum er krafizt, gangi nærri ákvæðum 10. gr. um þagnarskyldu lækna, og þykir þá rétt að heimila honum að senda vottorðið landlækni einum sem trúnaðarmál. Er það ákvæði í samræmi við svipað ákvæði í kynsjúkdómalögnum.

Við 8. gr.

Þarf ekki skýringar við.

Við 9. gr.

Ákvæði þessarar greinar eru fyrst og fremst vegna Reykjavíkur. Jafnvel þó að þar væru tveir embættislæknar og samskonar gegningarskylda væri lögð á þá og héraðslækna annarsstaðar, er mannfjöldinn svo mikill, að íbúum höfuðstaðarins er með því ekki tryggð að lögum svipuð læknishjálp og íbúum annara héraða. En nú verður lagt frumvarp fyrir þingið, þar sem farið er fram á að undanþiggja héraðslækni Reykjavíkur frá gegningarskyldunni, og ef það yrði að lögum, eiga Reykvikingar ekki lagakröfu á neinni læknishjálp, nema ný lagaákvæði komi til.

Læknafélag Íslands hefir ekkert á móti því, að þessar skyldur verði lagðar á lækna, enda eru það yfirleitt ljúfar skyldur fyrir lækna, sem keppa um að hafa sem mest að starfa.

Læknafélagið mælist undan því, að það heyri undir landlækni að ákveða um, hvort vörðurinn er fullnægjandi eða ekki, en á það verður ekki fallizt.

Við 10. gr.

Skyldur eða ekki skyldur lækna til að bera vitni í rétti um einkamál sjúklinga sinna hefir verið mikið ágreiningsefni erlendis, og gilda þar um mjög mismunandi ákvæði í ýmsum löndum. Sumstaðar hafa lækna engar sérstöðu að þessu leyti. Svo er það í Englandi og hefir verið í Danmörku til þessa og eins hér á Íslandi. Annarsstaðar er læknum beinlínis bannað að bera vitni í rétti um sjúklinga sína nema alveg sérstaklega standi á, t. d. í Frakklandi. Enn annarsstaðar er farinn millivegur, reynt að koma í veg fyrir, að lækna séu krafðir vitnisburðar að nauðsynjalitlu um hvern hégóma, en hinsvegar er þeim ekki sleppt við að bera vitni, ef um þýðingarmikil mál er að

ræða, og einkum ekki, ef úrslit þeirra geta oltið á vitnisburðinum. Og heyrir það undir dómarann að úrskurða hér um í hvert sinn. Svo er þetta í Noregi. Vafalaust er það hyggilegt að láta lækna hafa nokkra sérstöðu að þessu leyti, ekki læknanna sjálfra vegna, heldur sjúklinganna, sem leita þeirra og þurfa að geta sem óhultastir skriftað fyrir þeim. Hinsvegar verður því ekki neitað, að þau mál eru hugsanleg, þar sem oltið getur á vitnisburði læknis, hvort alvarlegur sektar- eða sýknudómur er upp kveðinn, eða hvort komizt verður fyrir mál, sem getur haft mikla þýðingu fyrir þjóðfélagið að fá leyst úr. Og virðist millivegur hér nauðsynlegur. Yfirleitt munu lækna gera kröfu til þess að vera með öllu lausir við að þurfa að bera vitni um einkamál sjúklinga sinna, og vilja bæði læknadeildin og Læknafélag Íslands, að orðin: „nema ætla meg, . . . fyrir luktum dyrum“ falli burt úr greininni. Aftur á móti munu lögfræðingar hafa tillneigingu til að vilja láta hinar sömu reglur gilda um lækna í þessu efni sem aðra menn. Þannig vildu tveir lögfræðingar í hinn dönsku nefnd fella niður öll ákvæði um þetta úr frumvarpinu. Læknarnir virðast hafa gert hinar sömu kröfur og lækna hér. En millivegur varð ofan á í nefndinni, og er hann tekinn hér til fyrirmyndar.

Við 11. gr.

Þessi grein er samhljóða tilsvarendi grein í hinu danska frumvarpi.

Við 12. gr.

Ákvæði þessarar greinar hafa lækna að jafnaði í félagslögum sínum, og eru þar greindir ýmsir góðir siðir, sem almennt eru viðurkenndir af læknunum, og er svipað að segja um ýms ákvæði 15. gr. Annarsstaðar mun ekki vera talin þörf á að taka þessi ákvæði upp í landslög. En hér er nokkuð öðru máli að gegna. Vegna fámennis og kunningsskapar, sem af því leiðir, er erfðara fyrir lækna hér að halda uppi aga innan stéttarinnar en annarsstaðar í fjölmenni, og er ekki laust við, að borið hafi á því. Auglýsingar tannlækna upp á síðkastið sýna líka, hvað skeð getur. Læknafélagið kann þessum ákvæðum vel.

Við 13. gr.

Í landinu eru 48 héraðslækna og að minnsta kosti jafnmargir aðrir lækna starfandi. Héraðslæknum er sett gjaldskrá, og þó að hún sé úrelt orðin, mun enginn ágreiningur um, að gjaldskrá beri að setja þeim. En ef nauðsynlegt er að tryggja almenning með gjaldskrá gagnvart héraðslæknum, er hin sama nauðsyn fyrir hendi að því er snertir praktiserandi læknana, með því að mikill hluti þjóðarinnar, og þar á meðal sá fjórði hluti hennar, sem býr í Reykjavík, á tæplega aðgang að öðrum en praktiserandi læknunum. Almennrar læknagjaldskrár er einnig mikil nauðsyn vegna viðskipta lækna við hið opinbera, ríki, sveitarfélög og sjúkrasamlög, sem verða meiri og meiri með hverju ári, og eiga þar praktiserandi lækna ekki siður hlut að máli en héraðslækna, og jafnvel miklu fremur. Er mikil furða, að ekki skuli þegar hafa orðið margvisleg málaferli út úr þessum viðskiptum, og er ólíklegt, að

sá friður standi til lengdar. En þá hafa dómarnir við lítið að halda sér, er engin lagaákvæði eru um, hvers læknar megi krefjast fyrir verk sín, og hafa furðulegir dómur verið kveðnir upp erlendis í slíkum málum, sem betur færi á, að sem lengst yrðu óuppkveðnir hér á landi.

Þess þarf ekki að geta, að stjórn Læknafélagsins mótmælir því, að gjaldskrá verði sett embættislausum læknum, og er þó ekki ólíklegt, að þar sé meira talað fyrir munn embættislausu lækna en héraðslækna, og ber þó félaginu að gæta hagsmuna beggja. Ber stjórn Læknafélagsins aðallega þrennt fyrir:

1) *Að ríkið hafi ekki rétt til að setja embættislausum læknum gjaldskrá.*

Eftir því ætti það að vera stjórnarskrárbrót, en það er tilhæfulaust.

Það er að visu rétt, að ekki er það titt, að ríkið setji verð á vinnu embættislausra manna. En þess er að gæta, að aðstaða lækna gagnvart viðskiptamönnum sínum er ólík aðstöðu flestra, ef ekki allra annara, og störf þeirra svo tryggð og einskorðuð af löggjöfni, ekki sízt ef frumvarp þetta verður að lögum, að þeir verða að sætta sig við að bæta fyrir það með nokkru.

Störf yfirsetukvenna eru svipuð, enda er verð sett á vinnu þeirra, hvort sem þær eru skipaðar eða praktiserandi, og hefir ekki verið hreyft mótmælum gegn því.

Í dönsku nefndinni kom það mjög til tals að setja öllum læknum gjaldskrá, en þó að það yrði ekki ofan á í þetta sinn, var það ekki af því, að ríkinu væri talið það óheimilt, heldur var þess að svo stöddu talin minni þörf fyrir það, að þar er meiri hluti þjóðarinnar (65%) í sjúkrasamlögum, sem standa vel að vígi að gæta réttar sjúklinganna gagnvart læknum, en því er ekki að heilsa hér á landi.

2) *Að eftir gjaldskránni muni ekki verða farið.*

Að visu verður aldrei sett sú gjaldskrá, að ekki fari greiðslur margsinnis fram hærrí eða lægri en hún ákveður, og er ekkert við því að segja, þegar það skeður með góðu samkomulagi beggja aðilja. Gjaldskránni er ætlað að tryggja sanngirni á báða bóga. Læknum á að vera tryggð sanngjörn þóknun, sem þeir eiga fulla lagakröfu til. En viðskiptamenn þeirra á að vernda gegn óhóflegum kröfum fyrir læknisverk, og á læknum að vera óheimilt að gera reikninga fyrir hærrí upphæð en gjaldskráin ákveður. Þarf viðleitnin að vera sú, að gera gjaldskrána svo úr garði, að sem minnst freisting verði að vikja frá henni, og sýnir reynslan, að sú gjaldskrá, sem er svo lág, að bæði sjúklingum og læknum kemur saman um að hafa hana að engu, er sem engin gjaldskrá. Og hið sama mundi verða um gjaldskrá, sem væri of há. Verður hér að finna sanngjarnan meðalveg.

3) *Að ekki sé ástæða til að setja læknum gjaldskrá, með því að þeir verðleggi ekki verk sín fram yfir það, sem sanngjarnt er.*

Það ræður af líkum, að þetta muni vera einhliða dómur, og mun hitt vera sannara, að sanngirni lækna sé hýsna misjöfn, og það svo, að full ástæða sé til að gera þar á nokkurn jöfnuð. En gangandi út frá því, að sanngjörn gjaldskrá verði samin, er því minna í húfi fyrir lækna, því sanngjarnara sem þeir hafa metið verk sín áður.

Í greininni er leitast við að deila sem sanngjarnast á milli embættislækna og hinna embættislausu lækna, svo að hvorugir verði gerðir að olboga-börnum, og hefir Læknafélagið enga sérstaka athugasemd gert við þau ákvæði. Það telur aðeins, að of litill munur sé gerður á sérfræðingum og öðrum læknum og bendir á, að í Danmörku, þar sem almennir læknar taka 4 krónur fyrir viðtal, taki sérfræðingar 40 krónur. Þetta virðist ekki vera til fyrirmyndar, og er ólíku saman að jafna hér og í Danmörku að þessu leyti. Þar á almenningur víðast aðgang að hjálp sérfræðinga á sjúkrahúsum og annarsstaðar fyrir mjög sanngjarna þóknun, að öllum tryggingum þeirra ógleymdum. Læknir, sem setur upp tugi króna fyrir eitt viðtal, er fyrir danska auðkýfinga, en ekki fyrir almenning. Hér getur verið aðeins einn sérfræðingur í einhverri grein á öllu landinu. Almenningur á þá ekki í annað hús að venda. Ef hann getur ekki unnið fyrir kaup við hæfi almennings, er hér engin þörf fyrir hann. Auðkýfinga höfum við svo fáa.

Við 14. gr.

Um skýrslugerðir lækna eru sérstök lagaákvæði í l. nr. 36, 14. júlí 1929, en betur þykir fara á, að þau ákvæði verði sett í reglugerð.

Við 15. gr.

Hér er leitast við að skilgreina skottulækningar, og varð ekki komizt hjá því að láta sumt framferði, sem hugsanlegt er, að læknar geri sig seka um, heyra þar undir. Læknafélagið hefði kunnað betur við að tvískipta greininni og kalla þessi brot lækna einhverju öðru nafni en tilsvarendi brot ólærðra eða lítt lærðra manna. En til þess virðist engin sérstök ástæða. Læknadeildin hefir ekki gert neina athugasemd þar við, en bar fram nokkrar tillögur um breytingar á greininni, sem tekið var tillit til.

Við 16. gr.

Þessi ákvæði munu hvarvetna talin hin sjálfsagðasta tryggingarráðstöf-un þjóðfélagsins gegn skottulæknum og mun víðast vera í lögum.

Við 17. gr.

Til þessa höfum við verið að mestu leyti lausir við töfralyfjaauglýsingar, sem er mikið fargan úti í löndum og mjög afvegaleiðandi fyrir almenning. Á allra síðustu tímum hafa þær þó skotið upp höfðinu, og væri vel, ef hægt væri að stöðva þann ófögnuð.

Við 18. gr.

Venjuleg refsíákvæði.

Læknafélagið er ekki á móti því, að læknar séu gerðir ábyrgir allra sinna verka, en hyggur, að ef til vill sé óþarfi að taka það sérstaklega fram, að lækna- ar séu skaðabótaskyldir, ef þeir gera öðrum skaða með brotum á lögnum. Lögfræðingar telja, að þetta ákvæði eigi hér heima.

Við 19. gr.

Hugsanlegt er, að almenningsnauðsyn krefji, að læknir sé sviptur lækningaleyfi fyrirvaralaust, en í slíku tilfalli er læknum geymdur réttur til að skjóta þeim úrskurði til dómstólanna.

Við 20. og 21. gr.

Ákvæði 20. gr. um sviptingu lækningaleyfis eru í fullu samræmi við ákvæði 2. og 3. gr. um veitingu lækningaleyfis, og enn tryggilegar girt fyrir, að misbeiting geti átt sér stað.

Gert er ráð fyrir, að þeir, sem misst hafa lækningaleyfi, geti öðlzt það á ný á líkan hátt og þeir hefðu aldrei haft lækningaleyfi.

Við 22. og 23. gr.

Þurfa ekki skýringa við.